

SCHRIFTELIJKE VRAAG

nr. 541
van **MIEKE SCHAUVLIEGE**
datum: 8 maart 2021

aan **BEN WEYTS**

VICEMINISTER-PRESIDENT VAN DE VLAAMSE REGERING, VLAAMS MINISTER VAN ONDERWIJS, SPORT, DIERENWELZIJN EN VLAAMSE RAND

Zwembaden en open wateren - Verdrinking

Zwemmen in open lucht is in het Vlaamse Gewest slechts mogelijk onder strikte voorwaarden. In de huidige regelgeving is een algemeen verbod van kracht. Zwemmen kan enkel worden toegelaten onder strikte voorwaarden, zoals het voorzien is in bepaalde infrastructuur en toezicht. Als uitzondering kan zwemmen in rivieren en kanalen wel toegelaten worden voor specifieke dagactiviteiten waarvoor de vergunning van De Vlaamse Waterweg nv (DVW) werd verkregen of in afgebakende zones en onder strikte voorwaarden waarvoor een lokaal bestuur een vergunning van DVW heeft gekregen. Bovendien dient die zone strikt afgebakend te worden door de aanvrager en is onder meer toezicht door gebrevetteerde redders verplicht.

Volgens de Vlaamse Zwemfederatie zijn er in het hele Vlaamse Gewest slechts 42 locaties (openluchtzwembaden en recreatiedomeinen) waar het is toegestaan om in open lucht te zwemmen en die gerapporteerd worden conform de Europese zwemwaterrichtlijn.

In Nederland is er geen algemeen verbod en wordt dus veel meer in open water gezwommen, zonder toezicht van een redder. De regelgeving daar blijkt echter geen aanleiding te geven tot een hoger aantal overlijdens die te wijten zijn aan verdrinking. Uit een vergelijking van het laatst raadpleegbare jaar (2017) blijkt zelfs dat per miljoen inwoners het aantal overlijdens door verdrinking net iets hoger ligt in Vlaanderen dan in Nederland (5,2 versus 5 per miljoen inwoners).

1. Kan de minister een overzicht geven van het aantal overlijdens die te wijten zijn aan verdrinking in het Vlaamse Gewest in 2016, 2017, 2018, 2019 en 2020? Graag een opdeling naar locatie (publieke binnenzwembaden, openbare publieke zwemdomeinen, private zwembaden, niet-erkende wateren), leeftijd en naar bijkomende doodsoorzaak (hartfalen, onderkoeling,...) of andere incidenten (ongeval, suïcide,...)?
2. Hoe verhouden deze cijfers zich tot die van onze buurlanden?

Deze vraag werd gesteld aan de ministers Ben Weyts (541), Wouter Beke (464).

BEN WEYTS

VICEMINISTER-PRESIDENT VAN DE VLAAMSE REGERING, VLAAMS MINISTER VAN ONDERWIJS, SPORT, DIERENWELZIJN EN VLAAMSE RAND

GECOÖRDINEERD ANTWOORD

op vraag nr. 541 van 8 maart 2021
van **MIEKE SCHAUVLIEGE**

In Vlaanderen is zwemmen in openwater in de praktijk overal verboden, tenzij anders aangeduid. Steden en gemeenten (of particulieren) kunnen nieuwe zwemzones in onbevaarbare rivieren of waterlopen, of in krekens of plassen creëren. Men moet daarvoor een aanvraag indienen bij gemeente of provincie, waarbij de Vlaamse Milieumaatschappij (VMM) dan een openbaar onderzoek uitvoert en de waterkwaliteit opvolgt.

De VMM en het agentschap Zorg en Gezondheid monitoren ook de waterkwaliteit aan de Vlaamse kust en in openbare zwembad, recreatiebad en zwembaden in Vlaanderen. Men voert regelmatig controles uit en zorgt ervoor dat sporters kunnen genieten van een gezonde duik. Op onderstaande website vindt men een actueel overzicht van de waterkwaliteit en van alle locaties (binnen en buiten) waar men kan gaan zwemmen of watersporten. (<https://kwaliteitzwemwater.be/nl>)

1. Verdrinkingen en andere incidenten in zwembad en zwembad worden gemeld bij de dienst Milieugezondheidszorg van het Agentschap Zorg en Gezondheid (AZG). In tabel 1 vindt u het aantal gemelde verdrinkingen per jaar. Eventuele verdrinkingen in zee zijn hier niet in opgenomen. Overlijdens in het ziekenhuis na een incident in een zwembad of zwembad zijn ook niet in deze tabel opgenomen.

Tabel 1: Aantal verdrinkingen gemeld bij AZG – Milieugezondheidszorg

Jaar	Zwembad en	<i>Leeftijd (jaar)</i>	Zwembad	<i>Leeftijd (jaar)</i>
2016	-	-	1	12
2017	-	-	-	-
2018	1	15	-	-
2019	2	71 en volwassene	1	24
2020	-	-	1	6

Bron: Agentschap Zorg en Gezondheid

Een tweede bron van gegevens zijn de sterftecertificaten waarop de certificerende arts de doodsoorzaken en de omstandigheden van het overlijden beschrijft. Ook deze gegevens worden verzameld en verwerkt door het Agentschap Zorg en Gezondheid. De oorzaken van overlijden worden geklasseerd volgens de "Internationale Statistische Classificatie van Ziekten en met Gezondheid verband houdende Problemen, tiende revisie" (ICD-10) van de Wereldgezondheidsorganisatie. De doodsoorzakenstatistiek biedt een breed beeld op verdrinkingen. De ICD-10 deelt uitwendige doodsoorzaken zoals verdrinking in de eerste plaats in naar intentie of opzet: ongeval, suïcide, doding of onbepaalde intentie. De plaats van verdrinking wordt gecodeerd als die op het certificaat vermeld staat, maar wordt niet systematisch opgevraagd als dat niet het geval is. De indeling naar plaats van verdrinking beperkt zich tot zwembad, buitenwater, badkuip, andere en plaats niet nader bepaald (nnb) en houdt niet zozeer de notie van bewaakte of onbewaakte zone in zich.

De cijfers van de recentste jaren zijn nog niet beschikbaar. Door de corona-crisis is er ook hier een achterstand. De cijfers van 2016 en 2017 illustreren wel de verdeling. Zie tabel 2. De meeste verdrinkingen zijn suicides (meer dan de helft van het totaal aantal verdrinkingen). Verdrinking door doding wordt zelden als zo danig geregistreerd. Overlijdens waar mogelijk een derde bij betrokken is, worden immers grondig door het parket onderzocht en de resultaten van dat onderzoek bereiken AZG soms pas jaren later of niet. Bij onduidelijke intentie (vaak vooral twijfel tussen zelfdoding en ongeval), wordt "onbepaalde intentie" gecodeerd. Bij ruim 20% van de verdrinkingen kon de intentie niet bepaald worden op het moment van het afsluiten van het bestand. In slechts een vijfde (2016) tot een vierde (2017) van de verdrinkingen ging het duidelijk om een ongeval.

Tabel 2: Aantal verdrinkingen naar intentie, leeftijd en geslacht - Vlaams Gewest - 2016 en 2017

			ongeval	%	suïcide	%	onbepaalde intentie	%	doding	%	totaal
2016	man	1-4 jaar	0		0		0		0		0
		5-19jaar	2	100%	0	0%	0	0%	0	0%	2
		20-44jaar	4	22%	6	33%	8	44%	0	0%	18
		45-69jaar	11	24%	28	62%	6	13%	0	0%	45
		70+	3	11%	18	64%	7	25%	0	0%	28
	vrouw	1-4 jaar	0	0%	0	0%	1	100%	0	0%	1
		5-19jaar	0		0		0		0		0
		20-44jaar	2	50%	1	25%	1	25%	0	0%	4
		45-69jaar	5	23%	12	55%	5	23%	0	0%	22
		70+	2	8%	21	84%	2	8%	0	0%	25
	totaal		29	20%	86	59%	30	21%	0	0%	145

			ongeval	%	suicide	%	onbepaalde intentie	%	doding	%	totaal
2017	man	1-4 jaar	1	100%	0	0%	0	0%	0	0%	1
		5-19jaar	1	100%	0	0%	0	0%	0	0%	1
		20-44jaar	6	46%	4	31%	3	23%	0	0%	13
		45-69jaar	13	41%	10	31%	9	28%	0	0%	32
		70+	8	20%	28	70%	4	10%	0	0%	40
	vrouw	1-4 jaar	0		0		0		0		0
		5-19jaar	0		0		0		0		0
		20-44jaar	1	25%	3	75%	0	0%	0	0%	4
		45-69jaar	1	4%	13	54%	10	42%	0	0%	24
		70+	3	12%	17	68%	5	20%	0	0%	25
	totaal		34	24%	75	54%	31	22%	0	0%	140

Bron: Sterftecertificaten, Agentschap Zorg en Gezondheid, 2016 en 2017

Tabel 3 zoomt verder in op de verdrinkingen door ongeval. Voor 21% van de verdrinkingen door ongeval in 2016 en 41% in 2017 was de plaats van verdrinking niet duidelijk geregistreerd. De meeste verdrinkingen gebeuren in buitenwater (69% in 2016 en 44% in 2017).

In 2016 overleed een 19-jarige jongen na verdrinking in een zwembad en een 12-jarige door verdrinking in een zwembad (buitenwater). In 2017 overleed een peuter na verdrinking in de zwembad van een vijver (buitenwater).

Bij de verdrinkingen in een badkuip of na val in een badkuip werd bijna steeds een bezwarende aandoening genoteerd (epilepsie, diabetes, mentale retardatie, alcoholintoxicatie). Ook bij andere verdrinkingen blijkt alcoholintoxicatie of verslaving soms mee te spelen.

Tabel 3: Aantal verdrinkingen door ongeval naar plaats van verdrinking, leeftijd en geslacht - Vlaams Gewest- 2016 en 2017

		in badkuip	na val in badkuip	in zwembad	in buiten water	na val in buitenwater	nmb	totaal
2016	M	0-4j					0	0
		5-19j		1	1		0	2
		20-44j	1		3		0	4
		45-69j	1		5		5	11
		70j+			3		0	3
	V	1-4j					0	0
		5-19j					0	0
		20-44j			2		0	2
		45-69j			5		0	5
		70j+			1		1	2
	totaal	2	0	1	20	0	6	29

		in badkuip	na val in badkuip	in zwembad	in buiten water	na val in buitenwater	nmb	totaal
2017	M	0-4j			1		0	1
		5-19j	1				0	1
		20-44j			3	1	2	6
		45-69j	1		6		6	13
		70j+			4		4	8
	V	1-4j					0	0
		5-19j					0	0
		20-44j	1				0	1
		45-69j					1	1
		70j+	1		1		1	3
	totaal	3	1	0	15	1	14	34

nmb: niet nader bepaald

Bron: Sterftcertificaten, Agentschap Zorg en Gezondheid, 2016 en 2017

- Cijfers die de vergelijking met de buurlanden toelaten zijn inderdaad maar beschikbaar tot 2017. In tabel 4 vindt u een vergelijking met de buurlanden, België, de andere gewesten en Europa voor verdrinking door ongeval en totale sterfte (alle doodsoorzaken samen). Vergelijking van suïcide cijfers is ook mogelijk, maar suïcide door verdrinking is niet direct apart beschikbaar. Ook doding door verdrinking en verdrinking waarvan de intentie niet kon bepaald worden, zijn niet apart beschikbaar.

De cijfers in tabel 4 zijn de naar leeftijd gestandaardiseerde sterftcijfers per 100.000 inwoners zoals gepubliceerd door Eurostat. In 2016 en 2017 kwam verdrinking door

ongeval het minst voor in het Verenigd Koninkrijk, gevolgd door Brussel en Vlaanderen. De Vlaamse cijfers liggen inderdaad heel dicht bij de Nederlandse, waar veel meer in openlucht gezwommen wordt, maar zijn toch bij de laagste in Europa.

Tabel 4: Direct gestandaardiseerde sterfte per 100.000 inwoners per land of regio: totaal en verdrinking door ongeval

Totale sterfte				Verdrinking door ongeval		
	Totaal	Man	Vrouw	Totaal	Man	Vrouw
2016						
Europese Unie 27	999,05	1257,96	807,62	1,16	1,9	0,5
Europese Unie 28	997,59	1245,72	812,88	1,08	1,75	0,47
België	960,71	1194,02	789,00	0,72	1,08	0,39
Brussels Gewest	944,60	1226,86	762,21	0,26	0,56	:
Vlaams Gewest	889,05	1092,33	734,56	0,43	0,58	0,27
Waals Gewest	1088,11	1369,00	889,87	1,09	1,61	0,66
Duitsland	1017,25	1259,47	837,39	0,64	1	0,3
Frankrijk	834,57	1091,30	649,92	1,45	2,22	0,78
Luxemburg	904,72	1133,83	738,83	0,65	0,33	0,98
Nederland	980,31	1163,65	848,83	0,58	0,92	0,25
Verenigd Koninkrijk	986,86	1158,53	853,09	0,47	0,69	0,26
2017						
Europese Unie 27	:	:	:	:	:	:
Europese Unie 28	:	:	:	:	:	:
België	953,68	1182,63	788,47	0,73	1,19	0,31
Brussels Gewest	933,16	1205,43	756,45	0,39	0,59	0,25
Vlaams Gewest	890,26	1092,18	740,55	0,51	0,93	0,15
Waals Gewest	1073,58	1349,07	882,41	0,84	1,2	0,47
Duitsland	1022,78	1259,84	845,29	0,56	0,86	0,3
Frankrijk	:	:	:	:	:	:
Luxemburg	896,46	1,093,2	758,16	0	0	0
Nederland	967,37	1138,82	842,14	0,53	0,89	0,2
Verenigd Koninkrijk	982,99	1153,33	848,17	0,41	0,66	0,17

nnb : niet beschikbaar op 16 maart 2021

Bron : Eurostat Database